

1Sygn. akt IV Ka 834/20

1.1WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie w IV Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: Prezes Maciej Strączyński

Protokolant: Magdalena Michalska

przy udziale Prokuratora Prok. Okręg. Bogumiły Mateckiej

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2020 r.

sprawy **B. K.**

oskarżonej z art. 218 § 1a kk

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora, pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych E. Ł., J. F., W. B., I. L.-K., B. A., A. K., I. J., R. L., M. P., M. O. i E. K., przez oskarżoną i jej obrońcę

od wyroku Sądu Rejonowego w G.

z dnia 14 listopada 2019 r., sygn. akt II K 25/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) uznaje oskarżoną B. K. za winną tego, że w okresie od września 2013 r. do marca 2017 r., wykonując czynności z zakresu prawa pracy jako dyrektor Szkoły Podstawowej Nr (...) w N., uporczywie naruszała prawa pracowników E. Ł., J. F., W. B., I. L.-K., B. A., A. K., I. J., R. L., M. P., M. O. i E. K. w ten sposób, że wielokrotnie, w obecności innych osób, w tym uczniów, prowadziła z tymi pracownikami rozmowy podniesionym głosem i krzykiem oraz wydawała im w taki sposób polecenia, w taki też sposób nadmiernie ich krytykowała naruszając ich godność oraz wydawała polecenia wykraczające poza ich zakres obowiązków i utrudniające wykonywanie zadań służbowych, w tym:

- B. A., I. L.-K., W. B., I. J., M. O. i R. L. jako nauczycielom bez uzasadnienia polecała oddawanie i zamykanie w szafkach dzienników lekcyjnych przed zakończeniem przez nich pracy, utrudniając przez to wykonywanie obowiązków nauczycielskich,

- E. Ł. polecała wykonywanie czynności wykraczających poza zakres jej obowiązków pracowniczych, a mianowicie pilnowania dzieci na korytarzach szkolnych,

- J. F. polecała wykonywanie czynności wykraczających poza zakres jego obowiązków pracowniczych, jak odśnieżanie dachu sali gimnastycznej, wykonywanie prac na wysokości oraz opieka nad dziećmi dowożonymi do szkoły,

- A. K. zmuszała do wykonania czynności nienależącej do jej obowiązków służbowych, jaką jest doręczenie wypowiedzenia umowy o pracę,

- W. B. uniemożliwiła wykonanie w czasie pracy uzasadnionej czynności niezbędnej ze względów zdrowotnych, jaką jest wykonanie zastrzyku insuliny,

- B. A. odmówiła dokonania w terminie przewidzianym ustawą oceny okresowej nauczyciela,

- M. O. znieważała obelżywymi określeniami w obecności innej osoby,

- I. J. zmuszała do wykonywania czynności służbowych podczas zwolnienia lekarskiego i w tym celu żądała od niej wykonywania czynności w terminie krótszym niż od innych nauczycieli, a nadto uniemożliwiała jej skorzystanie z urlopu okolicznościowego związanego ze śmiercią osoby bliskiej,

tj. czynu z art. 218a § 1 kk,

2) za powyższy czyn na podstawie art. 218 § 1a kk w zw. z art. 34 § 1 oraz § 1a pkt 4 kk wymierza oskarżonej karę 10 (dziesięciu) miesięcy ograniczenia wolności z potrąceniem 20 (dwudziestu) procent wynagrodzenia na rzecz Towarzystwa (...) w S.,

3) na podstawie art. 41 § 1 kk orzeka wobec oskarżonej zakaz zajmowania stanowiska dyrektora szkoły na okres 4 (czterech) lat,

4) orzeczone wobec wszystkich pokrzywdzonych nawiązki (pkt. III części dyspozytywnej wyroku) podwyższa do 1.000 (jednego tysiąca) złotych każda,

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III. zasądza od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania odwoławczego i wymierza jej 180 (sto osiemdziesiąt) złotych opłaty za obie instancje.

Maciej Strączyński

UZASADNIENIE WYROKU SĄDU ODWOŁAWCZEGO

UZASADNIENIE

Formularz UK 2	Sygnatura akt	IV Ka 834/20	
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	4		
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA			
0.11.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji			
Wyrok Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 14 listopada 2019 r. sygn.. II K 25/18.			

0.11.2. Podmiot wnoszący apelację		
# oskarżyciel publiczny (prokurator)		
# pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych		
# obrońca		
# oskarżona		
0.11.3. Granice zaskarżenia		
0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia		
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości	
0.11.3.2. Podniesione zarzuty		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	

#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia		
#	brak zarzutów		
0.11.4. Wnioski			
#	uchylenie (jako ewentualny)	#	zmiana
2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy			
Nie przeprowadzono dowodów.			
. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków			
Lp.	Zarzut		
1	Błąd w ustaleniach faktycznych polegający na niezasadnym przyjęciu, że wina i szkodliwość społeczna przypisanego oskarżonej czynu nie są znaczne i umożliwiają warunkowe umorzenie prowadzonego przeciwko niej postępowania karnego, podczas gdy okoliczności popełnienia czynu prowadzą do	# zasadny	

	przeciwne wniosku (zarzut prokuratora).		
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny			
Czyn zarzucany oskarżonej – zwłaszcza po korekcie jego opisu dokonanej przez Sąd Okręgowy, ale nawet bez tej korekty, albowiem istota czynu pozostaje taka sama – jest na tle art. 218 § 1a kk zbyt poważnym przypadkiem, aby zastosować wobec niego warunkowe umorzenie postępowania. Obejmuje znaczny okres, działania mające bardzo różnorodną formę, a pokrzywdzonych było aż 11 osób, co dowodzi znacznego nasilenia nagannych zachowań oskarżonej. Przede wszystkim jednak warunkowe umorzenie postępowania można zastosować wtedy, gdy zgodnie z art. 66 § 1 kk postawa sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa. Postawa oskarżonej nie daje podstawy do takiej oceny. Dostrzegalne jest			

bowiem, że oskarżona nie ma sobie samej absolutnie nic do zarzucenia i nie przyjmuje do wiadomości, że uczyniła cokolwiek naganego. Oczywiście oskarżona ma prawo przyjąć określoną linię obrony i dowolnie ją realizować, ale skoro ustawodawca jasno nakazał Sądowi oceniać postawę sprawcy przed dokonaniem wyboru sposobu reakcji prawnej na jego zachowanie, to taką postawą jest stosunek sprawcy do popełnionego czynu (bo przecież Sąd w przypadku zastosowania art. 66 kk ustala zaistnienie sprawstwa). Oskarżona konsekwentnie neguje słuszność jakichkolwiek zarzutów pod jej adresem, a sąd uznał, iż popełniła przestępstwo, i to składające się z wielu zachowań.

Zdecydowanej większości przypisanych oskarżonej zachowań nie da się powiązać z jej wolą zmiany sytuacji szkoły i wprowadzonym programem naprawczym, tak jak to uczynił Sąd Rejonowy. Złośliwe i uporczywe naruszanie praw pracowników, często praw nijak niezwiązanych z negatywną oceną działalności szkoły, która spowodowała wprowadzenie programu naprawczego, nie były działaniami, które by sytuację szkoły jakkolwiek

poprawiły. Były wyłącznie demonstrowaniem chęci pokazania władzy i nakazywania pracownikom określonych czynności, które nie były ich obowiązkiem bądź zakazywania im różnych rzeczy bez racjonalnego uzasadnienia, w celu dokuczenia im. Ponadto oskarżona dopuszczała się zachowań awanturniczych, uchybiających godności pracowników.

Warunkowe umorzenie postępowania nie będzie w takiej sytuacji zdaniem Sądu Okręgowego wystarczające do osiągnięcia celów postępowania, a fakt, że czyn z art. 218 § 1a kk jest zagrożony stosunkowo niską karą, jako przestępstwo nie należące w ocenie ustawodawcy do grona najpoważniejszych, nie oznacza, że automatycznie regułą powinno być w takich sprawach warunkowe umorzenie.

Wniosek

O zmianę wyroku przez uznanie oskarżonej za winną popełnienia czynu jej zarzucanego oraz orzeczenie kary 10 miesięcy ograniczenia wolności z potrąceniem 20 % wynagrodzenia na cel społeczny oraz zasądzenie na rzecz 11 oskarżycieli

częściowo zasadny

<p>posiłkowych nawiązek po 2.000 złotych każda.</p>	
<p>Zwiążle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>	
<p>Skoro Sąd Okręgowy uznał warunkowe umorzenie za sankcję niewystarczającą, musiał zmienić zaskarżony wyrok przez uznanie oskarżonej za winną popełnienia zarzucanego jej czynu, przy czym nie przypisał oskarżonej czynu jej zarzucanego przez prokuratora, a opis czynu skorygował w wyniku uwzględnienia innej apelacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych, o czym będzie jeszcze mowa. Natomiast wniosek, aby wobec oskarżonej orzec karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z potrąceniem 20 % wynagrodzenia na cel społeczny, co do zasady był słuszny, albowiem kara taka w ocenie Sądu Okręgowego odpowiada stopniowi winy oskarżonej i charakterowi przestępstwa.</p> <p>Natomiast podwyższenie nawiązek do 2.000 złotych na rzecz każdego z pokrzywdzonych byłoby nadmierne, gdyż należy zważyć, że pokrzywdzonych jest aż jedenastu, zatem orzeczenie nawiązek w kwocie 22.000 zł łącznie</p>	

byłoby zbyt wysoką sankcją finansową w zestawieniu z karą zasadniczą. Faktem jest, że nawiązki w kwotach po 700 złotych były rażąco niskie, toteż Sąd Okręgowy podniósł je do 1.000 zł na rzecz każdego z pokrzywdzonych, ale jeśli będą oni mieli dalsze roszczenia, należy je już uznać za wykraczające poza zakres procesu karnego. W niniejszej sprawie, co należy podkreślić, orzeczono nie zadośćuczynienia, które rozstrzygałyby merytorycznie o wysokości roszczenia, ale nawiązki, co stanowi uznanie, iż ustalanie wysokości zadośćuczynienia przekroczyłoby granice sprawy karnej, natomiast co do zasady żądania są słuszne.

Lp.	Zarzut	
2	<p>Obraza przepisów postępowania, a to art. 7 kpk poprzez poczynienie dowolnej oceny materiału dowodowego w zakresie zeznań E. Ł. i zeznań J. F. (zarzut pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych).</p>	# niezasadny
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>		
<p>Zarzut niewłaściwej oceny zeznań świadków E. Ł. i J. F. nie był słuszny,</p>		

ponieważ istota sporu nie polega na tym, czy Sąd Rejonowy tym świadkom dał wiarę co do podawanych przez nich faktów, ale to, czy podzielił ich ocenę motywacji i celu działań oskarżonej, a tym samym ocenę prawną jej zachowań. Sąd Rejonowy nie odmówił tym świadkom wiary co do tego, co mówili oni o faktach, mianowicie o zachowaniach oskarżonej, natomiast uznał, że opisywane zdarzenia nie stanowiły uprzedzonego i złośliwego naruszenia praw pracowniczych i że oskarżona miała prawo określić polecenia im wydać. Tej oceny Sąd Okręgowy nie podzielił, ale jest to ocena faktów, które z zeznań wynikają, a nie nieprawidłowa ocena wartości dowodowej zeznań świadków.

Wniosek

O zmianę wyroku przez uznanie oskarżonej za winną popełnienia czynu jej zarzucanego (w tym co do zachowań dotyczących E. Ł. i J. F.).

niezasadny

Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.

Wniosek o zmianę wyroku z powodu wyżej wskazanego był niezasadny, natomiast

<p>wyrok w zakresie wskazanym w apelacji zmieniony istotnie został, ale z powodu innego, przedstawionego w następnym punkcie i tam omówionego.</p>			
<p>Lp.</p>	<p>Zarzut</p>		
<p>3</p>	<p>Błąd w ustaleniach faktycznych – ustalenie, że E. Ł. i J. F. wykonywali pracę w ramach swojego zakresu obowiązków (zarzut pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych).</p>	<p># częściowo zasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>			
<p>Sąd Okręgowy podziela zarzut, że nakazanie sprzątacze (nie jest to słowo obraźliwe, Sąd Okręgowy nie widzi potrzeby używania zwrotu „osoba sprzątająca”) pilnowania dzieci jest wykroczeniem poza jej zakres obowiązków służbowych. Oczywiście jest, że szkolna sprzątaczką nie jest osobą posiadającą czy to wykształcenie, czy to uprawnienia zawodowe, czy to wreszcie jakkolwiek obowiązek opieki nad dziećmi w szkole. Nakazywanie jej sprawowania opieki nad dziećmi było więc nieuzasadnionym i zakazanym prawem</p>			

narzucaniem jej czynności wykraczających poza jej kompetencje i obowiązki. Fakt, że ktoś ma w zakresie obowiązków zapisany nakaz wykonywania innych poleceń przełożonego, nie oznacza, że przełożony może wydawać takie polecenia w sposób całkowicie dowolny, ignorując stanowisko służbowe i charakter pracy pracownika. Wydając je, musi mieć na uwadze normalny zakres czynności pracownika i nie może polecać mu wykonywania czynności, które należeć powinny do obowiązków osoby zatrudnionej na stanowisku zupełnie innym i mającej inne uprawnienia. Stąd nakazywanie, aby sprzątaczką opiekowała się dziećmi, niewątpliwie wykraczało poza obowiązki służbowe pokrzywdzonej, co dla dyrektora szkoły powinno być wręcz oczywiste.

Sąd Rejonowy popełnił więc błąd w ustaleniach faktycznych uznając, że E. Ł. wykonywała wyłącznie prace w ramach swoich obowiązków służbowych. Błąd ten (błąd w ocenie prawnej, a więc na pograniczu obrazy prawa materialnego) popełnił mimo, że nie odmówił zeznaniom świadków wiary. Po prostu ocenił, że powyższe czynności wyjściem poza obowiązki

<p>służbowe pokrzywdzonych nie były. Była to ocena błędna, której Sąd Okręgowy nie podzielił, a więc doprowadziła do uznania zarzutu za słuszny.</p> <p>Natomiast nie popełnił Sąd błędu tego co do J. F., albowiem ustalił, że nakazywanie mu wykonywania prac na wysokości oraz nakazywanie mu opiekowania się dziećmi dowożonymi do szkoły było naruszeniem jego zakresu obowiązków pracowniczych (skądinąd kwestia opieki nad dziećmi jest ustaleniem identycznym, jak w przypadku E. Ł., błąd popełniony co do niej więc dziwi). W tym zakresie apelacja jest więc bezprzedmiotowa.</p>		
Wniosek		
O zmianę wyroku przez uznanie oskarżonej za winną popełnienia czynu jej zarzucanego – ze wskazaniem na ustalenia dotyczące E. Ł. i J. F..	# zasadny	
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		
Zmieniając zaskarżony wyrok i uznając oskarżoną za winną popełnienia zarzucanego jej czynu, Sąd Okręgowy zatem		

<p>zamieścił w opisie czynu ustalenie, że nakazała E. Ł. pilnowania dzieci na korytarzach szkolnych, a co do J. F. powtórzył poprzedni zapis jako prawidłowy. Było to świadomym poleceniem im czynności, do których nie byli uprawnieni ani zobowiązani.</p>			
Lp.	Zarzut		
4	<p>Obraza przepisów postępowania, a to art. 424 § 2 kpk poprzez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do wszystkich okoliczności stanowiących łącznie przesłanki warunkowego umorzenia postępowania, jakie sąd miał na względzie decydując się na takie rozstrzygnięcie, okoliczności uzasadniających zasądzenie na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych zadośćuczynienia w kwocie po 700 zł oraz pominięcie w opisie przypisanego czynu pokrzywdzonej M. P. (zarzut pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych).</p>	# częściowo zasadny	
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>			
<p>Sąd Rejonowy odniósł się w uzasadnieniu wyroku do okoliczności</p>			

stanowiących przesłanki warunkowego umorzenia postępowania, jakie miał na względzie. Natomiast faktem jest, wynikającym z przeanalizowania uzasadnienia, że nie uwzględnił wszystkich okoliczności, które uwzględnić powinien, co już wskazano w omówieniu zarzutu 1, postawionego zaskarżonemu wyrokowi przez prokuratora. Przyczyną zmiany zaskarżonego wyroku było więc nie wadliwe uzasadnienie, a fakt, że z tego właśnie uzasadnienia wynika tok rozumowania Sądu Rejonowego, który nie zyskał akceptacji Sądu Okręgowego.

Wysokości zasądzonych nawiązek natomiast Sąd Rejonowy istotnie nie uzasadnił wcale, przy czym w uzasadnieniu nazwał je zadośćuczynieniami, choć orzekł nawiązki. W tym zakresie zatem uzasadnienie wyroku rzeczywiście było wadliwe, ale nie to decydowało o zmianie wyroku, lecz okoliczności wskazane przy omawianiu zarzutu 1 postawionego przez prokuratora.

Wniosek

O zmianę wyroku przez uznanie oskarżonej za winną popełnienia czynu jej zarzucanego oraz orzeczenie kary

częściowo zasadny

10 miesięcy ograniczenia wolności z potrąceniem 20 % wynagrodzenia na cel społeczny, orzeczenie zakazu pełnienia funkcji dyrektora szkoły na okres 5 lat, podanie wyroku do publicznej wiadomości, orzeczenie na rzecz każdego z pokrzywdzonych 2.500 zł zadośćuczynienia, obciążenie oskarżonej kosztami postępowania, uzupełnienie opisu czynu przypisanego oskarżonej poprzez wskazanie, że dopuściła się go również wobec M. P..

Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.

Przyczyny zmiany wyroku i wydania wyroku skazującego, a nie warunkowo umarzającego postępowanie, zostały już wskazane przy omawianiu zarzutu 1. To samo dotyczy wysokości orzeczonej wobec oskarżonej kary zasadniczej oraz wysokości zasądzonych nawiązek, które Sąd Okręgowy uznał za właściwszą formę reakcji niż zadośćuczynienie, z uwagi na zakres procesu karnego.

Słuszny był natomiast wniosek o zapisanie w opisie przypisanego oskarżonej czynu, że dopuściła się go również wobec M. P., bo w istocie

tak było. Sąd Rejonowy to ustalił i opisał w uzasadnieniu, a ponieważ ustaleniu temu nie dał wyrazu w wyroku, było to niewątpliwie uchybieniem czy raczej pomyłką, którą należało usunąć.

Za słuszny też uznał Sąd Okręgowy wniosek pełnomocnika oskarżycieli o zmianę zaskarżonego wyroku przez orzeczenie zakazu zajmowania stanowiska dyrektora szkoły. Zgodnie z art. 41 § 1 kpk Sąd Okręgowy uznał, że dalsze zajmowanie przez oskarżoną stanowiska dyrektora szkoły zagrażałoby istotnym dobrom chronionym prawem, a mianowicie prawom pracowników, którzy byliby jej podwładnymi, a które to prawa oskarżona naruszała uważając jednocześnie, że nie łamie prawa. Zdaniem Sądu Okręgowego wystarczający będzie tu okres czterech lat, jako że kluczowe jest odsunięcie oskarżonej od możliwości pełnienia funkcji dyrektora szkoły w stanie obecnym, a przewidywanie, na ile sposób rozumowania oskarżonej zmieni się w przyszłości i kiedy to nastąpi, jest obecnie trudne.

Lp.

Zarzut

5	Naruszenie art. 7 kpk w zw. z art. 438 § 1 pkt 3 kpk poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych polegającym na ustaleniu, że oskarżona dopuściła się przypisanego jej czynu, mimo iż postępowanie dowodowe nie daje do tego podstawy (zarzut obrońcy).	# niezasadny	
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny			
Sąd Rejonowy nie dopuścił się obrazy art. 7 kpk, a fakt, że jego ocena dowodów nie jest zgodna z oczekiwaniami oskarżonej i obrońcy, o tym nie stanowi. Sąd dysponował zeznaniami kilkunastu świadków, którzy opisywali zachowania oskarżonej będące przedmiotem zarzutu, a ich zeznania zązębiały się i wzajemnie potwierdzały. Zostały one w uzasadnieniu zaskarżonego wskazane i omówione. Świadcowie ci nie mieliby żadnego interesu w fałszywym obciążaniu oskarżonej, gdyby nie dopuściła się ona przedmiotowych zachowań, bo to właśnie te zachowania wywołały konflikt oskarżonej ze świadkami, a nie inne przyczyny. Przy			

tym gdyby zeznania świadków nie były prawdziwe, to musieliby oni zawiązać bardzo przemyślany spisek i starannie opracować treść fałszywych zeznań, która to hipoteza Sądu Okręgowego zupełnie nie przekonuje. Oskarżona zaprzeczała zarzutom, ale z oczywistych przyczyn była tym zainteresowana. Wywodzenie, że jeśli świadek podaje okoliczności niekorzystne dla oskarżonej, to należy z zasady dawać wiarę oskarżonej, która temu zaprzecza, a co najmniej dopatrywać się wątpliwości, neguje prawo swobodnej oceny dowodów. Twierdzenie, że świadek oskarża kogoś fałszywie, musi być oparte na wskazaniu, iż istnieje jakakolwiek racjonalna przesłanka do posądzania świadka o takie fałszywe oskarżanie, które byłoby przecież przestępstwem.

Natomiast zeznania świadków wskazanych przez oskarżoną, a mianowicie innych pracowników szkoły, nie zaprzeczały powyższym ustaleniom. Jeżeli świadek zeznaje, że czegoś nie widział lub nie wie o czymś, to dowodzi tylko tego, że fakty takie nie są mu znane, a nie tego, że nie zaistniały. Jeżeli świadek twierdzi, że oskarżona „nigdy” czegoś nie zrobiła, to dowodzi jedynie jego nastawienia,

gdyż żaden ze świadków nie mógł być obecny przy wszystkich zdarzeniach, jakie zaistniały w szkole i nie może autorytatywnie stwierdzić, że to, co opowiada inna osoba, nigdy miejsca nie miało, jeśli sam przy zdarzeniu nie był. Dotyczy to np. powoływania się przez obrońcę na zeznania świadków, którzy stwierdzali, że oskarżona na nikogo nigdy nie krzyczała, lub też „wiedzieli”, że J. F. nie wykonywał prac na wysokości. Żaden z tych świadków nie jest wszechwiedzący i nie wie o wydarzeniach, przy których nie był ani też żaden miał pod nieustanną kontrolą pracy J. F.. Oczywiście jest dla Sądu Okręgowego, że część pracowników szkoły pozostawała z oskarżoną w dobrych stosunkach, a część padła ofiarą jej zachowań, które zostały uznane za naruszające prawo i jest to tylko dowodem, że oskarżona nie traktowała wszystkich podległych sobie osób jednakowo.

Wniosek

O uniewinnienie oskarżonej, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

niezasadny

Zwiężle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.			
Sąd nie dopatrył się, co wskazano, nieprawidłowej oceny dowodów przy ustalaniu stanu faktycznego w takim zakresie, w jakim sprawstwo oskarżonej ustalono (poza pewnymi omówionymi już zachowaniami, które jednak były przedmiotem apelacji przeciwnie ukierunkowanych i zostały uznane za słuszne). Stąd nie można było zmienić wyroku z przyczyn wskazanych w zarzucie.			
Lp.	Zarzut		
6	Naruszenie art. 66 § 1 kk w zw. z art. 218 § 1a kk poprzez ich zastosowanie i nawet przy przyjęciu, że czyny, co do których Sąd uznał winę B. K., miały miejsce, wadliwe uznanie, że wypełniają one znamiona czynu z art. 218 § 1a kk, co implikowało naruszenie art. 66 § 1 kk (zarzut obrońcy).	# niezasadny	
Zwiężle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny			
Zestaw zachowań oskarżonej, które zostały jej udowodnione, spełnia			

znamiona art. 218 § 1a kk, który to przepis został po to dodany do kodeksu karnego, aby pracowników przed takimi zachowaniami chronić. Wydawanie pracownikom poleceń wykraczających poza ich uprawnienia zawodowe oraz poza ich obowiązki pracownicze jest naruszeniem ich praw. W taki sposób Sąd Okręgowy (po części podobnie jak Sąd Rejonowy, po części szerzej) ocenił takie zachowania, jak nakazywanie sprzątacze E. Ł. czy woźnemu J. F. wykonywania czynności z zakresu opieki nad dziećmi, nakazywanie woźnemu J. F. wykonywania prac na wysokości, polecenie nauczycielce A. K., aby odgrywała rolę doręczyciela i dostarczyła innej osobie wypowiedzenie umowy o pracę.

Takim zachowaniem jest też wydawanie pracownikom poleceń zbędnych dla prawidłowego funkcjonowania szkoły, a mających na celu jedynie zmuszenie ich do przestrzegania tzw. „nowych porządków”, wprowadzonych bez racjonalnego uzasadnienia – chodzi tu o wydany nauczycielom nakaz oddawania dzienników lekcyjnych o wcześniejszej godzinie, po

to, aby mieli mniej czasu na ich uzupełnienie, a więc po to, by im utrudnić pracę. Zachowanie takie, jak zakazanie nauczycielowi W. B. opuszczenia na chwilę narady, podczas gdy potrzebował on jako diabetyk zrobić sobie zastrzyk z insuliny, było już wyłącznie złośliwością, mająca pokazać wszystkim, „kto tu rządzi”, dokonaną przez dokuczanie osobie, która ma problemy zdrowotne. Podobnym naruszeniem jest wprowadzenie specjalnych zasad dla nauczycielki I. J. (innych niż dla pozostałych nauczycieli, przez wyznaczenie krótszego terminu do dokonania czynności) po to, aby musiała ona w trakcie zwolnienia lekarskiego przyjść do szkoły. Złośliwością i naruszeniem powszechnie przyjętych dobrych obyczajów było też uniemożliwienie tejże nauczycielce wykorzystania urlopu okolicznościowego, który jej przysługiwał w związku ze śmiercią jednego z rodziców. Takimi zachowaniami oskarżona przy tym udowodniła swój brak bezstronności w stosunku do pracowników.

Niedokonanie w ustawowym terminie oceny okresowej pracy nauczyciela jest oczywistym naruszeniem

jego uprawnień zawodowych, co dotyczyło B. A.. Należy podkreślić, że nie ma żadnego znaczenia dla sprawy, jaka ta ocena w sensie merytorycznym była, gdyż o to stawiać zarzutu nie można.

Zachowania takie, jak krzyki pod adresem podwładnych (M. P., I. J., M. O., R. L., E. K.) wydawanie im poleceń krzykiem czy też krytykowanie w tej formie uchybiają godności pracownika, a jeśli w stosunku do nauczyciela mają miejsce w takiej sytuacji, która może być dostrzeżona lub usłyszana przez uczniów, podważają autorytet nauczyciela. W przypadku M. O. wykazano użycie przez oskarżoną określeń znieważających (oszustka, krętacz). Przełożony krzycząc udowadnia oczywiście, że sam nie ma autorytetu, gdyż przełożony z autorytetem nie musi stosować takich metod, jak krzyki.

Wywodzenie, że ktoś ma donośny głos, nie jest przekonujące, ponieważ jeśli się jakąś osobę zna w wyniku stałej wspólnej pracy, to łatwo jest odróżnić, kiedy osoba taka mówi normalnym, głośnym ale spokojnym tonem, a kiedy krzyczy. „Mówić podniesionym głosem” i „krzyczeć na kogoś” to pojęcia po części ocenne, ale jeśli

wiele osób powtarza, że zachowanie oskarżonej polegało na krzyczeniu na podwładnych i tak to oni odbierali, to nie sposób uznać, że oskarżona nie miała co do tego świadomości. Jeśli było tak, jak to określiła świadek M. G. (1), „każdemu wydaje się, że to jest krzyk, a ona nie krzyczała”, to odpowiedzieć należy, że zachowanie, które „każdemu” (poza M. G. (1)) wydaje się krzykiem, po prostu krzykiem jest, skoro tak je odbiera każda przeciętna osoba.

Prawo do pracy w warunkach godnych i bez zbędnego stresu musi być chronione, a ochronie tej ustawodawca nadał nie bez powodu rangę prawnokarną. Wywód obrońcy w zakresie zarzutu obrazy at. 218 § 1a kk zmierzał do zmiany woli ustawodawcy i znacznego ograniczenia stosowania ww. przepisu karnego poprzez uznanie, że tylko naruszenie konkretnych praw opisanych enumeratywnie w ustawie może stanowić przestępstwo. W przypadku niniejszym, co należy podkreślić, i takie zachowania były. Niewystawienie oceny okresowej, zmuszanie pracownika do stawiania się w pracy podczas zwolnienia lekarskiego, wydawanie poleceń przekraczających zakresy

obowiązków służbowych, użycie wobec pracownika słów znieważających (choć nie wulgarnych) takie naruszenia konkretnych przepisów stanowią.

Natomiast takie zachowania, jak wydawanie dozwolonych formalnie, ale nieuzasadnionych merytorycznie poleceń w celu utrudniania pracy nauczycielom (wcześniejsze oddawanie dzienników), uniemożliwienie nauczycielowi zrobienia zastrzyku insuliny, krzyczenie na pracowników to zachowania powszechnie uznawane za naganne, ale nieopisane w ustawie, jako że nie wszystko można enumeratywnie w ustawie ująć. Przed tego typu zachowaniami chronią pracowników przepisy ogólne kodeksu pracy, np. art. 8, 11¹ i 94 pkt 2a kodeksu pracy. Gdy zaś całokształt takich zachowań wskazuje na ich znaczne nasilenie, jak to miało miejsce w sprawie niniejszej, pojawia się znamię uporczywości działania, a zwłaszcza wobec konkretnych pracowników (choć niekoniecznie), wtedy wchodzi w życie ochrona prawnokarna, a nie, jak to wywodził obrońca, jedynie cywilnoprawna (pracownicza) o mobbing.

Wniosek		
O uniewinnienie oskarżonej, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.	# niezasadny	
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		
W ocenie Sądu Okręgowego, jak wyjaśniono, zachowanie oskarżonej wypełniało znamiona czynu z art. 218 § 1a kk, dlatego wniosek o zmianę wyroku przez uniewinnienie nie znajdował uzasadnienia. Wniosek o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w ogóle nie był uzasadniony, lecz postawiony rutynowo w oparciu o praktykę orzeczniczą niegdyś stosowaną, a ponieważ nie wykazywał zaistnienia okoliczności nakazującej takie orzeczenie (art. 439 pk, art. 454 kpk) ani je uzasadniającej (art. 437 § 2 kpk zdanie drugie), nie miał podstaw prawnych.		
Lp.	Zarzut	
7	Naruszenie art. 67 § 3 kk oraz art. 616 § 1 pkt 2 i 627 kpk w stosunku do M. P., mimo iż nie uznano,	# zasadny

	by B. K. była winna w jakiegokolwiek mierze czynów przestępczych wobec niej, zasądzono na jej rzecz nawiązkę oraz zwrot wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika (zarzut obrońcy).	
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Wskazany przez obrońcę błąd zaistniał, ale nie polegał on na niesłusznym zasądzeniu nawiazki na rzecz M. P., tylko na błędnym pominięciu jej osoby w ustaleniach faktycznych.		
Wniosek		
Brak wniosku związanego z zarzutem (nie mógł być postawiony, skoro obrońca wnosił o całkowite uniewinnienie).		
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		
Ponieważ powyższy błąd został przez Sąd Okręgowy skorygowany, zarzut stał się bezprzedmiotowy.		
Lp.	Zarzut	

8	Brak zarzutu (apelacja oskarżonej).		
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny			
<p>Apelacja oskarżonej, pozbawiona sformułowanego zarzutu (co w jej przypadku jest dozwolone), sprowadzała się do kwestionowania materiału dowodowego, zaprzeczania zeznaniom świadków, podtrzymywania swoich wyjaśnień i negowania ustaleń. Generalnie w tym zakresie treść apelacji jest zbliżona do zarzutu 5 z apelacji obrońcy. Przypomnieć należy, że to nie świadkowie mają udowadniać Sądowi prawdziwość swoich zeznań, nawet jeśli są oskarżycielami posiłkowymi, ale prokurator ma udowadniać winę oskarżonego przy pomocy zeznań świadków, co czyni skutecznie lub nie, a do Sądu należy ocenia wiarygodności tych zeznań. Niepotwierdzenie zeznań jednego świadka przez innego świadka nie jest dowodem przeciwnym. Byłoby nim tylko stwierdzenie, że świadek był obecny przy zdarzeniu z całą pewnością tym samym i wie, że inaczej przebiegło. Dotyczy to</p>			

wywodów oskarżonej, że niektórzy świadkowie nie potwierdzają zeznań pokrzywdzonych – owszem, nie potwierdzają, ale to tylko pozwala przyjąć, że przy zdarzeniach tak opisanych, jak to wynika z zeznań pokrzywdzonych, nie byli.

Widać wyraźnie, że jest w przedmiotowej szkole grupa nauczycieli, którzy byli z oskarżoną w stosunkach poprawnych, mówili o tym w zeznaniach i generalnie nie widzieli lub nie chcieli widzieć żadnego nagannego zachowania swojej przełożonej (zresztą niechęć do mówienia o takich sytuacjach, zwłaszcza przed sądem, jest zjawiskiem społecznym powszechnie znanym, również Sądowi). Jednak powstaje w takim razie pytanie, dlaczego tak znaczna grupa pracowników, bo 11 osób, w tym 9 nauczycieli, opisywała naganne zachowania oskarżonej wobec nich, zeznając pod groźbą odpowiedzialności karnej i tak też jej zachowania odbierała, uważając się za ofiary naruszania praw pracowniczych.

Niekiedy argumentacja oskarżonej jest wręcz nielogiczna. Oczywiście jest, że W. B. mógł opuścić posiedzenie rady pedagogicznej wbrew woli

dyrektor szkoły (w celu zrobienia sobie zastrzyku), gdyż fizycznie nikt go nie unieruchomił, ale oczywiste jest też, że nie zrobił tego, ponieważ oskarżona mu tego jako przełożona zakazała i obawiał się skutków takiego zachowania. Nie można najpierw czegoś podwładnemu zakazywać, a potem wywodzić, że „miał możliwość” zignorowania zakazu.

Część zeznań, na które powołuje się oskarżona, to zeznania osób znających sytuację w szkole tylko ze słyszenia, zatem nie mających możliwości ani potwierdzić, ani zaprzeczyć zeznaniom opisującym konkretne zachowania oskarżonej (dotyczy to np. przywołanych w apelacji zeznań M. G. (2), ale takich świadków było więcej). Słuszne było też oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchiwanie małoletnich uczniów, gdyż po pierwsze, przesłuchiwanie małoletnich przed sądem powinno istotnie mieć charakter wyjątkowy i być stosowane wtedy, gdy nie ma innych źródeł dowodowych, a po drugie: zmierzało ono do przesłuchiwania nieletnich po raz pierwszy kilka lat po zdarzeniach, na okoliczność wydarzeń wymagających szczegółowego zapamiętania, a przy tym

<p>dotyczących konfliktów między uczącymi ich nauczycielami. Nie pozostałoby to bez wpływu na treść zeznań w przypadku nastolatków i obniżało znacznie ich wartość dowodową.</p>		
<p>Wniosek</p>		
<p>O uniewinnienie oskarżonej i zasądzenie na jej rzecz kosztów obrony.</p>	<p># niezasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>		
<p>Wobec stwierdzenia, że apelacja oskarżonej nie podważyła skutecznie dowodów ani ustaleń dokonanych przez Sąd Rejonowy na ich podstawie, a które to ustalenia doprowadziły do przypisania oskarżonej popełnienia czynu zabronionego zarówno przez Sąd Rejonowy (w zakresie uzasadniającym warunkowe umorzenie postępowania) jak i przez Sąd Okręgowy (w zakresie nieco szerszym prawnie, uzasadniającym już wydanie wyroku skazującego), wniosek oskarżonej o jej uniewinnienie nie mógł zyskać aprobaty.</p>		
<p>4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE</p>		

UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU		
Nie było.		
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO		
0.15.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji		
0.11.	Przedmiot utrzymania w mocy	
0.1 Utrzymane w mocy zostało jedynie orzeczenie o kosztach dotyczące oskarżycieli posiłkowych, wszystkie pozostałe orzeczenia uległy mniejszej lub większej korekcie.		
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy		
Oskarżyciele posiłkowi wobec wyroku niekorzystnego dla oskarżonej zachować musieli prawo do zwrotu kosztów.		
0.15.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji		
0.0.11.	Przedmiot i zakres zmiany	

<p>o.o.1Orzeczenie o winie – zakres przypisanego oskarżonej zachowania uzupełniono o wydawanie E. Ł. poleceń przekraczających jej zakres obowiązków, wydawanie takich poleceń A. K., znieważenie obelżywymi określeniami M. O. i przez uzupełnienie wykazu pokrzywdzonych o M. P., której dotyczyły również zachowania oskarżonej opisane w zarzucie.</p>		
<p>Zwięźle o powodach zmiany</p>		
<p>Powyższe okoliczności wynikały z dowodów zebranych w sprawie, nadto objęte były wnioskami apelacji prokuratora i pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych (zmierzającymi do uznania oskarżonej za winną popełnienia zarzucanego jej przestępstwa w wersji opisanej przez prokuratora, w którym to opisie działania te były zawarte), zatem zmiana wyroku w tym zakresie była zasadna.</p>		
<p>o.o.12.</p>	<p>Przedmiot i zakres zmiany</p>	
<p>o.o.1Uznanie oskarżoną za winną popełnienia przypisanego jej czynu i wymierzenie jej wnioskowanej kary w</p>		

miejsce warunkowego umorzenia postępowania, a także podwyższenie do 1.000 złotych każda nawiązek orzeczonych wobec pokrzywdzonych.	
Związłe o powodach zmiany	
Co do powyższej kwestii zasadna była, w szerokim zakresie co do winy, a w mniejszym co do wysokości nawiązek, apelacja prokuratora, Sąd Okręgowy odniósł się do powodów uwzględnienia jej wniosków we wskazanym zakresie w odpowiedniej, powyższej części uzasadnienia (zarzut 1).	
o.o.13.	Przedmiot i zakres zmiany
o.o.1Orzeczenie zakazu zajmowania stanowiska dyrektora szkoły na okres 4 lat.	
Związłe o powodach zmiany	
Przyczyny tej zmiany wskazane zostały w odniesieniu do zarzutu 4 apelacji pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych.	
<i>o.15.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji</i>	
Nie miało miejsca.	

0.15.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku		
Nie było.		
6. Koszty Procesu		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
III	Kosztami postępowania odwoławczego obciążono oskarżoną na zasadzie art. 635 kpk, a opłatę wymierzono zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych.	
7. PODPIS		
SSO Maciej Strączyński		

ZAŁĄCZNIK DO UZASADNIENIA WYROKU SĄDU ODWOŁAWCZEGO

0.11.3. Granice zaskarżenia	
Kolejny numer załącznika	1
Podmiot wnoszący apelację	Prokurator
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Całość wyroku
0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia	
# na niekorzyść	# w całości
0.11.3.2. Podniesione zarzuty	

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia
o.11.4. Wnioski	
# zmiana	

ZAŁĄCZNIK DO UZASADNIENIA WYROKU SĄDU ODWOŁAWCZEGO

o.11.3. Granice zaskarżenia	
Kolejny numer załącznika	2
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Całość wyroku
o.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia	
# na niekorzyść	# w całości
o.11.3.2. Podniesione zarzuty	
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia
o.11.4. Wnioski	
# zmiana	

ZAŁĄCZNIK DO UZASADNIENIA WYROKU SĄDU ODWOŁAWCZEGO

0.11.3. Granice zaskarżenia		
Kolejny numer załącznika	3	
Podmiot wnoszący apelację	Obrońca oskarżonej	
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Całość wyroku	
0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia		
# na korzyść	# w całości	
0.11.3.2. Podniesione zarzuty		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
0.11.4. Wnioski		

#	uchylenie (ewentualny)	#	zmiana (główny)
---	------------------------	---	-----------------

ZAŁĄCZNIK DO UZASADNIENIA WYROKU SĄDU ODWOŁAWCZEGO

0.11.3. Granice zaskarżenia	
Kolejny numer załącznika	4
Podmiot wnoszący apelację	Oskarżona
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Całość wyroku
0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia	
# na korzyść	# w całości
0.11.3.2. Podniesione zarzuty	
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji	
#	brak zarzutów
0.11.4. Wnioski	
# zmiana	